

LABOD izhaja štirinajst-dnevno v nakladi 2650 izvodov — Ureja ga uredniški odbor — Odgovorna urednica: Lidija Jež, tehnično ureja: novinarski servis — Grafična priprava in tisk Dolenjski Informativni center Novo mesto.

labod

GLASILO DELOVNE ORGANIZACIJE LABOD TOVARNE OBLAČIL NOVO MESTO

LETO 12

NOVO MESTO, 9. 9. 1986

ŠTEVILKA 11

Letos je imel tozđ Ločna dopust v zadnjem terminu, od 26. avgusta pa zopet dela z nezmanjšano intenzivnostjo.

poslovni odbor sredi dogajanj

Na 3. seji poslovnega odbora so delegati obravnavali predlog skupnih temeljev za pripravo srednjeročnega plana tozdov in delovne organizacije, skupaj s pripombami, ki so jih v prvem krogu razprav o tem dokumentu oblikovali tozdi. V tem srednjeročnem obdobju naj bi prišli po vseh kazalcih v zgornjo polovico naše branže, kar seveda nalaga vsem labodovcem dosledno izvajanje začrtanih poti, kar seveda ni lahka naloga.

Tako je osnutku dodan tudi izračun na osnovi ciljev, ki jih hočemo doseči. Ker je na področju planiranja še vedno precej sistemskih neznank, s katerimi se bomo morali srečevati tudi v prihodnje, je težko trdneje zastaviti poti, kljub temu pa nam mora biti jasen cilj, ki ga hočemo doseči, in ta je v predlogu viden in trdno postavljen.

Razprava o tej točki je bila živahna. Dotaknila se je kadrovs-

kega področja in dinamike rasti zaposlenih v neposredni proizvodnji. Z intenzivnejšo štipendijsko politiko smo začeli v zadnjih letih, iz drugih virov pa skoraj ni mogoče pridobiti delovne sile. Čeprav imamo tudi nekaj del, za katera bi bilo ustrezno tudi priučevanje, je težko dobiti mlade ljudi za konfekcijsko delo. Tako se bo morala dinamika zaposlovanja v omenjenem obdobju še podrežati predvsem štipendijski politiki, kasneje pa bo to razmerje že obrnjeno.

Precej je bilo rečenega tudi o področju investicij. Gre predvsem za investicije za izboljšanje pogojev za delo, to je klimo naprave. Posebno v nekaj mesecih nazaj so

bile temperature v proizvodnjah celo blizu 50° C, relativna vlaga pa je bila tudi izredno visoka. V takih razmerah počutje delavcev ne more biti dobro, zato je pričakovati padec produktivnosti v tem obdobju.

V takih primerih ni dovolj le delno poseči v klimo naprave oziroma v prezračevanje, saj zasilni poseg lahko več škoduje kot koristi. Zelene premike bi dosegli s korenitimi posegi, kar ni enostavna naloga. Prvič to zahteva izredno visoka finančna sredstva, na drugi strani pa tudi naši objekti niso bili ustrezno grajeni za take posege. Od tu se je razprava razvila še na ostala področja družbenega standarda, kjer nas tudi še čaka veliko nalog. Ob vse težjih pog-

V današnji številki

- Živahna razprava na seji poslovnega odbora.
- Kaj mora storiti DO in kaj človek sam za svoje zdravje v sestavku
- Delo je izmerjeno — izmerimo še delovne pogoje.
- Še so možnosti za zmanjševanje stroškov: Električna — dragocena in draga energija.
- Šolanje ob delu za doseg naziva tekstilni tehnik je zaključeno.
- O poteku šolanja in mature si preberite na 7. in 8. strani.

o jih za delo in življenje bi vendarle želeli pomagati našim delavkam doseči primeren osebni standard in jim zagotoviti seveda tudi kar se da visok družbeni standard. Intenzivneje se bo treba lotiti področja stanovanjske politike, preventivnega zdravljenja, dopustov, in predvsem na ta področja vpletati več strokovnosti in načrtnosti.

Predlog skupnih temeljev plana za srednjeročno obdobje bo z vsemi pripombami posredovan delavskemu svetu DO v potrditev.

Živahno je bilo tudi ob točki predelave kolekcije za jesen in zimo. Program je zastavljen tako, da morajo biti zadnji izdelki vrhnjih oblačil končani do 15. oktobra, program srajc in bluz pa do 27. novembra. Problem pa predstavlja okoli 100.000 srajc in 53.000 kosov vrhnjih oblačil, ki so že prodani, kapacitet za predelavo pa zmanjkuje. Zato se bo treba dogovoriti, bodisi za nadurno delo ali za predelavo v kooperaciji.

Med točkami dnevnega reda je bila tudi obravnava poročila o poslovanju v mesecu juliju. Z dosegom 98,8 odstotkov plana se približujemo zelenim rezultatom. Ob dokaj ugodnih gibanjih v juniju in juliju pa lahko še vedno rečemo, da imamo rezerve v zmanjševanju nedokončane proizvodnje in s tem v skrajševanju ciklusa proizvodnje.

Na področju osebnih dohodkov je Delta menila, da so pogoji za delo (nadurno delo, doseg produktivnosti...) v enozmenskem delu občutno ugodnejši, kar se kaže v njihovem primeru in delno tudi v primeru Libne. Ob vidno boljših rezultatih glede na doseg teh v Delti pred nekaj meseci je njihov osebni dohodek (z dodatkom na izmzensko delo vred) zopet najnižji. Poslovni odbor je dal pobudo, da odgovorni oziroma prizadeti skupaj s plansko službo in predstavniki PO analizirajo ta gibanja. Ta analiza naj bi bila dodatek k analizi o delovanju novega sistema nagrajevanja oziroma k analizam o dohodkovnih odnosih.

PO je sprejel organizacijski predpis o poteku dela na procesnem računalniku in potrdil enoten pristop k aktivnemu odmoru.

delo je izmerjeno

— izmerimo še pogoje za delo

Kadrovska analiza za obdobje petih let nazaj v Labodu kaže, da je ena tretjina delavk, ki so se upokojile v tem obdobju, dosegla popolno osebno pokojnino, ena tretjina med njimi pa ima invalidsko upokožitev. Torej gre v veliko primerih za upokožitev zaradi izčrpanosti, iztrošenosti, kar ne pomeni samo osebno prizadetost posamezne delavke, invalidke, ampak pomeni to tudi veliko družbeno škodo.

Če k temu dodamo še podatek o invalidnosti, povejmo, da imamo na ravni delovne organizacije 38 invalidov 2. kategorije, 18 tretje kategorije, 56 delavcev pa ima telesno okvaro. I. kategorija invalidnosti je nezmožnost za delo, upokožitev torej. Invalidnost tretje kategorije pomeni za delovno organizacijo nalogo najti delavcu invalidu ustrezno delo, kar steče na osnovi priporočila invalidske komisije. V drugi kategoriji pa gre za delavce, ki glede na naravo svoje bolezni ne morejo delati poln delovni čas. Delajo po 4 ure, za drugo polovico pa prejema nadomestila od SPIZ.

K temu moramo dodati še nekatere zaključke z obdobjih zdravstvenih pregledov. Ob teh je bilo zaznati določene okvare (izrazitejšje so okvare hrbtenice, vida, žil...), ki gotovo izhajajo iz narave dela. Sem pa sodijo tudi vse pogostejše duševne motnje, čemur tudi gotovo botrujejo delo na normo, enostranske obremenitve, monotonija.

Vse to govori, da je treba predvsem na preventivi še veliko narediti. Preventiva pa mora zajeti tako humanizacijo dela, s študijem dela, izboljšanje medsebojnih odnosov kot tudi spremenjen odnos delavca samega do svojega zdravja.

Zdravje — skrb DO in posameznika

Torej lahko delovna organizacija vpliva le na delež procesa, ki bo omogočil zdravega in zadovoljnega človeka, delavca in nato zdravega in zadovoljnega upokoženca, delež te skrbi pa je na vsakem posamezniku.

Med našimi nalogami v tej smeri je tudi rekreativni odmor. V svetu je že dolgo potrjena oblika aktivnega odmora kot nova kvaliteta, ki krepi zdravje delavca in na drugi strani daje ob večjem zadovoljstvu tudi večje delovne rezultate. Zato ni dilem glede odločitve, saj je aktivni odmor za naše razmere in našo naravo dela že nujnost. Kot rečeno, pa bo to le delček prispevka v humanizaciji dela. Za svoje zdravje moramo odgovorno ravnati tudi doma, izven delovnega prostora. Za to pa je še vedno potrebno spreminjati mišljenje, nekatere ustaljene norme in tudi vrednote. Zavedati se moramo, da je zdravje največ, kar imamo, in zato ga moramo čuvati. Sem pa vsekakor ne sodi izčrpanost do onemoglosti.

Za zdravje veliko pomenita **oddihi in dopust**. Ne gre samo za prekinitve vsakdanjega dela, ki ga lahko med dopustom zamenjamo za drugo. Gre tudi za prepotrebno spremembo okolja, za druge klimatske razmere, kar vse lahko »napolni naše baterije«.

Ko v Labodu razmišljamo o organiziranosti enotnega dopusta za celotno delovno organizacijo, je prva zagotovitev zadostnega števila kapacitet na morju in v planinah ena najtežjih nalog. Brez zadostitve tega pa enotni dopust ne bi imel nobenega pravega pomena za delavce, torej tudi za delovno organizacijo ne. Tudi tu pa je potrebno spremeniti način razmišljanja. Še vedno je ponekod dopust predvsem priložnost za opravilo domačih del in regres predvsem za kakšen nakup. Regres bi moral biti strogo namenski!

Strogo namenski je tudi **bolniški dopust**. Pa je zares vedno na-

menjen zdravljenju? Nihanja v odstotkih bolniškega dopusta v določenih mesecih, ko so domača opravila bolj množična, je v nekaterih tozdih (upravičeno) spodbudilo organe upravljanja k ustanavljanju posebnih komisij za nadzor med bolniško. Bolnemu človeku seveda nikakor ne gre odvzemati te osnovne pravice in končno tudi dolžnosti pozdraviti se, skrajno neodgovorno in tudi nehumano pa je izkoriščati bolniške dopuste za raznorazna opravila.

Problem bolniške ni nov, zato je treba temu vprašanju posvetiti pozornost, prerezati izkoriščanje tam, kjer je le-to prisotno (sodelavke v proizvodnji že vedo, kje gre za izkoriščanje bolniškega dopusta), ter bolnemu človeku omogočiti, da se pozdravi. Tu bo treba še veliko narediti na širjenju **zdraviliškega — preventivnega zdravljenja**, s čimer se naše sindikalne organizacije že vse bolj spopadajo. Na drugi strani pa gre tudi za obvezo bolnega človeka, da zdravnikova navodila spoštuje, da ne podcenjuje bolezni, sicer števila invalidnosti ne bomo mogli zmanjšati.

Študij dela

Da bi se izognili nadaljnji rasti telesnih okvar in invalidnosti, pa bomo morali bolj strokovno pristopiti tudi k tehnološkimi in tehničnim vprašanjem. Naše proizvodnje zahtevajo natančen študij dela, študij gibov. Ni vseeno, kako delavka za šivalnim strojem sedi, v kakšni višini ima naslonjalo stola, pod kakšnim kotom pada svetloba na delovno površino... Vse to je že cela znanost, ki pa je pri nas še vedno ne upoštevamo dovolj, ali pa je še ne znamo

vključiti v naše delo. S tem pa ogromno zamujamo.

In končno odnosi

Mnogo večji vpliv imajo na zdravje in na počutje sploh, kot je to videti na prvi pogled. Zdravi odnosi bodo, če bomo povsod in vedno znali ceniti v delavki, delavcu predvsem človeka. Razvrednotiti človeka pomeni blokirati njegova prizadevanja, sposobnosti, s tem pa zaviramo tudi naše skupne rezultate. Te pravice pa nima nihče, ne po položaju ne kot osebnost. Zdrave medsebojne odnose pogojujejo tudi dobra organizacija dela, jasne odgovornosti in zadolžitve.

Kljub temu da smo v Labodu med prvimi ponudili delavkam zajtrk, poskrbeli za primerne tople obroke malice, širili počitniške kapacitete, poskusili z glasbo v proizvodnji doseči več sproščenosti pri delu, pa še bi lahko naštevali prizadevanja v smeri humanizacije dela, imamo še veliko za postoriti. Naša družba je vse preveč poudarjala le doseg plana, norme, kvalitete, in bila pri tem kratkovidna. Posamezna prizadevanja za humanizacijo dela so prešibka oblika zavarovanja delavcev, njihovega zdravja in počutja sploh. Za to je treba načrtovati celo paleto aktivnosti, ki morajo biti usklajene in strokovno vodene. V teh mora sodelovati cel tim strokovnjakov, saj morajo te poseči tako na področje organizacije dela, psihologije, sociologije, sociale... Le tako bo v bodoče moč dosegati želene rezultate in le tako ne bomo več »proizvajali« invalidov. S tem pa bomo zares tudi dokazali, da je v naši družbi človek največja vrednota.

Na prvi seji komisije samoupravne delavske kontrole na ravni delovne organizacije. Predsednik tega organa je Rado Zupan iz DSSS, podpredsednica pa Ljubica Dobrotič iz Delte. Vodja pravne službe Perić je prisotne seznanil z nalogami, na osnovi tega pa so člani sprejeli program dela. Med prvimi nalogami so si zadali analizirati nadurno delo in izkoristek strojne opreme.

do konca leta lahko še veliko postorimo

Pred dvema mesecema smo sicer zaključili polletno poslovanje, delavci so poslovne rezultate obravnavali na svojih organih upravljanja, vendar ne bo odveč, če se še enkrat posvetimo njihovi analizi ter oceni možnosti, kako le-te izboljšati.

Nasploh lahko ocenimo, da proizvodni rezultati niso bili slabi. Plan je bil sicer dosežen z 98 odst., vendar to predvsem zaradi organizacijskih in kadrovskih težav v tozdu Zala (90 odst. plana), katere se vlečejo že od leta 1985. Sicer pa pri doseganju norme podatki izkazujejo porast proizvodnosti za 2,2 odst v primerjavi s polletjem lanskega leta (spodbuden podatek, vkolikor ne gre pri tem za prelivanje neupravičenih bonifikacij oz. podaljšanega dela v normo).

Na področju zalog beležimo že drugo leto napoved precejšnje količinsko in vrednostno upadanje tako zalog surovin kot tudi gotovih izdelkov (količinsko smo zaloge surovin v primerjavi z lanskim polletjem uspeli znižati za 53 odst., zaloge gotovih izdelkov pa za 10 odst.). Povečale so se nam le zaloge nedovršene proizvodnje, in sicer za 32 odst. Njim moramo v prihodnje posvetiti več pozornosti ter predvsem s pravilnim in rokovno usklajenim krmiljenjem ter dobro organizacijo proizvodnje doseči, da bodo proizvodni ciklusi krajši.

Za stroške ugotavljamo, da so se nam povečali za več, kot je bilo planirano, najvišja odstopanja pa zopet beležimo pri stroških neposrednega materiala, ki predstavlja v strukturi porabljenih sredstev največji delež. Zelo so nam porasle tudi obresti za obratna sredstva iz razloga nizkega deleža lastnih poslovnih sredstev.

Področje porabljenih sredstev nam kaže, da ta še vedno naraščajo hitreje kot celotni prihodek, kar opozarja na to, da s cenami svojih proizvodov ne uspevamo slediti porastu stroškov, predvsem iz naslednjih objektivnih razlogov:

- ob izdelavi kalkulacij na začetku leta nam niso znani dejanski pogoji za gospodarjenje;
- povečevanje, konkretno na trgu konfekcije;

Tik pred zaključevanjem pa še zadnji ogled kolekcije bluz in kril.

— ob 50 odst. angažiranju proizvodnih kapacitet v izvoz nam nerealen tečaj dinarja povzroča precejšen izpad dohodka;

— cene konfekcije beležijo relativen padec zaradi manjše kupne moči prebivalstva.

Sicer pa moramo biti izterjavo dolgov od naših kupcev zadovoljni, saj smo s posebno akcijo ob polletju dosegli, da se je neplačana realizacija zmanjšala na samo 100 milijonov din.

Doseženi poslovni rezultati so nam omogočili, da smo si na ravni delovne organizacije izplačali povprečni OD v višini 77.463 din. Odgovorni delavci v Labodu se zavedamo, da poleg zunanjih negativnih dejavnikov, kateri vplivajo na slabše poslovanje konfekarjev kot tudi Laboda, obstajajo prav v vsakem okolju tudi notranje rezerve, s koriščenjem katerih je moč poslovanje izboljšati.

S tem namenom smo si s sklepom PO zadali za nalogo, da izdelamo projekt, s katerim bi analizirali možnosti izboljšanja našega poslovanja na vseh področjih, da bi se na tej podlagi po poslovnih rezultatih uvrstili med najuspešnejše konfekarje.

Vzporedno s to nalogo, katera bo zaradi svoje kompleksnosti zahtevala daljši rok, potekajo v strokovnih službah tudi ostale aktivnosti, usmerjene k edinemu cilju — izboljšati poslovanje. Naj navedemo le nekatere od njih: zaradi dejstva, ker nimamo navedenega stroškovnega knjigovodstva, smo si zadali za nalogo, da začnemo izdelovati dodatne analize poslovanja delovne organizacije, katere bi nam omogočile ugotavljati dohodkovnost posa-

meznih proizvodnih programov na domačem trgu, izvoznih nalogov. Prve takšne analize so bile že narejene, dokazale so, da so nam tovrstne informacije zelo koristne. Ob njihovi izdelavi pa smo naleteli na več problemov zaradi neustreznosti »sortiranih« podatkov v naših evidencah. Zaradi tega je med mnogimi drugimi tudi naša naloga, da pri izdelavi ter dograjevanju računalniške programske opreme poskrbimo za ustrezno izkazovanje podatkov.

A. KIRM, dir. DSSS

elmior praznuje 50-letnico

Uspešen obisk v holandskih firmah

Predstavniki Laboda so bili pred nedavnim na obisku pri holandski firmi Elmior, ki letos praznuje 50-letnico. Z Elmiorjem sodelujemo že sedemnajst let, zadnji pogovori pa so ponovno potrdili, da je to sodelovanje za oba partnerja zelo ugodno. Ob svojem jubileju je Elmior odprl nove najsodobnejše prostore za pripravo dela, za centralno skladišče in za še nekatere druge službe.

Na poti po Holandiji so naši predstavniki obiskali tudi Melko, z njimi sodelujemo 16 let, Fittex in firmo Maschmayer. Tudi pri teh partnerjih so bili pogovori zelo uspešni in tako lahko trdimo, da ostaja Holandija za Labod tudi za naprej največje izvozno tržišče.

mnenja o ekskurziji

V zadnji številki Laboda smo predstavili vtise treh udeleženk ekskurzije v nekatere vidnejše jugoslovanske konfekcijske tovarne. Dodajmo tem vtisom še nekaj mnenj iz poročila o ekskurziji, ki ga je pripravil vodja inž. Nikola Koljanin:

Udeleženci ekskurzije v konfekciji »I. maj« v Pirotu, v Rudniku in Beku so enotnega mnenja, da je bila le-ta zelo uspešna in pozitivna. Pri primerjavi organiziranosti in opremljenosti naše delovne organizacije s tistimi, ki so jih udeleženci obiskali po Jugoslaviji, so ugotovili, da je strojna opremljenost v vseh DO, ki so jih obiskali, na višjem nivoju. V poročilu je posebej izpostavljena DO Rudnik, ki namenja od 350 do 400 milijonov din za nabavo nove strojne opreme.

Opazili so tudi, da so v omenjenih DO večja specializacija proizvodnje in večje serije. Tudi vsi ostali se, tako kot mi, srečujejo s slabšo kvaliteto nabavljenih surovin, pa tudi dobava teh in pomožnega materiala ni vedno tekoča. Težave, s katerimi se srečujejo, so podobne našim, kljub temu pa vse delovne organizacije, ki so jih obiskali, širijo svoje proizvodne kapacitete.

Omeniti velja še skrb za družbeni standard, ki je prisotna povsod, na izredno visokem in skoraj neprimerljivem nivoju pa je v »I. maju«.

Poročilo zajema tudi področje računalniške obdelave, ki ga je pripravil mag. Urek. Ta je na nizkem nivoju, le Beko pokriva s svojim računalnikom skoraj vsa področja poslovnega sistema (osebni dohodek, materialno poslovanje, osnovna sredstva, saldakonti itd.).

Zahvala

Upokojenci Delte iz Ptujja se najtopleje zahvalujemo Labodu, tovarni oblačil iz Novega mesta, naši Delti ter vsem, ki tako zelo skrbijo za nas, upokojence. Nepozabno potovanje in izlet 21. avgusta nam bo ostal še dolgo v spominu, od tega pa še posebno veselo razpoloženje v rekreacijskem centru na Sromljah.

Labodu in vsem tozdom želimo še naprej uspešno delo in poslovanje ter kličemo na veselo snidenje!

MARIJA VILČNIK
upokojenka Delte

Selekcija kolekcije poteka tik pred zaključevanjem. Namen te je izločiti iz kolekcije modele, ki ne ustrezajo bodisi po stilu ali po ceni. Širši krog odgovornih, od nabave prek priprave dela s prvimi avtorji modelov (kreatorji) pa vse do prodaje sodeluje pri selekciji kolekcije. Tako pride do kupcev zares izbrano število modelov, ki predstavljajo Labod.

elektrika — dragocena in draga energija

Kako, kje in koliko električne energije in denarja bi še lahko prihranili?

Vse vrste energije so vse večjega pomena, zato moramo biti pri porabi še kako racionalni in previdni. Racionalna poraba energije pomeni trošenje v potrebnih količinah, s čemer je zagotovljeno zadostno napajanje za vse uporabnike, in na drugi strani pomeni to prihranek pri stroških.

Med vrstami energije je električna energija v naših proizvodnjah ena večjih postavk. Inž. Blažič iz razvojne službe je analiziral njeno porabo in obnašanje posameznih tozdov do te dragocene in drage energije ter ponudil tudi določene usmeritve za racionalno porabo in dosledno obnašanje za naprej.

Opozoril je na kakovosten odjem in s tem na racionalno porabo električne energije z več zornih kotov. Sem sodi tudi prizadevanje za čim nižjo konično moč. To pomeni, da moramo časovno čim bolj enakomerno porazdeliti porabo električne energije. Konična moč namreč pomeni največji, vsaj 15 minut trajajoči odjem v mesecu dni. Merimo ga s posebnim instrumentom. Iz analize je razvidno, da dosežejo stroški za plačilo konične moči tudi do 70 odst.

skupnega zneska za porabljeno energijo sploh. Torej je neenakomeren odjem še kako drag! Zato je nujno težiti k zmanjševanju konične energije. V svetu obstajajo računalniški sistemi za nadzor, za signalizacijo in za avtomatsko krmiljenje konične moči, da ta ne prekorači zelene vrednosti. Ti sistemi delujejo na principu izklapljanja določenih porabnikov po prioriteten vrstnem redu v kritičnih merilnih obdobjih, kar pa je seveda primernejše za zares velike porabnike električne energije.

V našem primeru je problematika konične moči prisotna le v največjih tozdih, kljub temu pa bi bilo dobro tesneje sodelovati z ustreznimi ustanovami, ki delujejo na posameznih področjih. Nujno je bdeti na porabo električne energije in jo usklajevati v dobro nas in drugih.

Bolj je za nas zanimivo področje načina odjema električne energije. Za naše tozde je stimulativnejši pogodbeni odjem, kar pomeni sicer drago plačevanje konične moči (ta pa, kot rečeno, v naših primerih ni tako izrazita) in nizko ceno porabljene energije. Prav zato bi bilo nujno, da tudi tozd Libna pristopi k tej obliki odjema, ki ima s svojim dvozmenskimi delom še bolj enakomerno porazdeljeno porabo električne energije in bi torej pogodbeni odjem lahko za ta tozd pomenil dokajšen prihranek. Ta bi za lansko leto pomenil kar 20 odst. nižjo ceno za porabljeno energijo. Libna ima skupaj z razvojno službo nalogo poiskati možnosti za prehod na pogodbeni odjem, saj bi, kot kaže zgornji podatek, to pomenilo dokajšen prihranek pri stroških.

Možnosti racionalizacije električne energije so tudi v nadzoru tako imenovane jalove energije, ki jo povzročajo uporabniki (elektromotorni pogoni ipd.). Jalova energija je breme za elektrogospodarstvo, pomeni pa tudi strošek. Odjemalci jo plačujejo, čeprav od nje nimajo nobene koristi. Tudi jalovo energijo beležijo posebni števeci. Da bi se v Labodu izognili jalovi energiji, imajo v tozdih montirane posebne kondenzatorske baterije, ki kompenzirajo oziroma uničujejo to jalovo energijo. Elektrogospodarstvo je pripravljeno celo plačati ozdom razliko, če je jalova energija manjša od 30 odst. delovne energije, oziroma dodatno stimulirati še vsak nadaljnji prihranek. Prav iz tega naslova (posebne stimulacije za dodatne prihranke) so lani naši tozdi prihranili tele denarne zneske: Delta 145.000 din, Tip-top 40.000, Ločna 62.212, Temenica 50.000, Libna 177.009 din, Zala pa zaradi majhne porabe nima vgrajenega merilca jalove energije.

Povedati tudi velja, da so ti prihranki le delček, ki ga da odgovorno obnašanje pri jalovi energiji, levji delež prihranka iz tega naslova je zajet že pri uničevanju te.

Po teh pohvalnih podatkih kaže opozoriti še na ostale vidike, kjer lahko z odgovornim obnašanjem prihranimo električno energijo in denar. Veliko lahko dosežemo pri pravilnih odločitvah ob nakupih strojne opreme. Pri načrtovanju nakupov je nujno treba upoštevati tudi porabo električne energije oziroma energije sploh. Pri tem ne sme biti osnovno vodilo cena stroja. Gre za večjo zmogljivost, za doseg primerne kvalitete in za kar

se da racionalno porabo energije na enoto proizvoda. Vsi ti elementi združeni šele lahko dajo zelene rezultate.

Razvojna služba bo še naprej sproti spremljala gibanja v porabi električne energije in glede ostalih, zgoraj navedenih postavk, ki lahko pomenijo — ob odgovornem odnosu — tudi dokajšen prihranek.

ob uvedbi aktivnega odmora

Poslovni odbor je potrdil enoten pristop k aktivnemu odmoru za celo delovno organizacijo. Gotovo ni potrebno ponovno navajati vse pozitivne strani, ki jih prinaša ta oblika rekreacije za delavca in delovno organizacijo. Najštejmo pa le tiste delovne organizacije v Sloveniji, ki že imajo redno vpeljane aktivne odmore: to so mariborski Pik, Poligalantov tozd v Volčji Dragi, Mura iz Murske Sobote, Iskra Kranj, Gorenje iz Velenja, Krka in Novoteks v Novem mestu, Lisca in Jutranjka iz Sevnice.

V Labodu bomo v vseh tozdih in DSSS namenili aktivnemu odmoru 5 minut, s tem, da bo malica trajala 25 minut. Kdaj si bo posamezen tozd določil teh pet minut, je odvisno od njihov samih. Seveda pa bo pri tem nujno upoštevati krivuljo storilnosti, ki pove, da produktivnost začne padati po šestih urah dela. V dopoldanski izmeni torej med 11. in 12. uro, v popoldanski pa med 19. in 20. uro.

Z aktivnim odmorom ne želimo le spodbuditi motivacijo za višjo storilnost v omenjenem razdobju delovnega dne, ampak predvsem izboljšati psihofizično počutje delavcev, izboljšati s tem zdravstveno stanje in vzporedno seveda zmanjšati bolniški stalež. To pa so vse učinki, ki se jih da meriti in ki nam bodo v določenem časovnem razdobju gotovo pokazali na pozitivne rezultate, dosežene z uvedbo aktivnega odmora.

manjše število učencev povečuje stroške šolanja

Nedavno smo pisali o navdušenju Zalinih delavk za pridobitev redne izobrazbe tekstilne smeri 3. ali 4. stopnje. Novi opisi del in nalog narekujejo pridobitev bodisi interne kvalifikacije (pod določenimi pogoji) ali verificirane izobrazbe, do katere je pot sicer daljša in napornejša, rezultati pa gotovo temu ustrezni.

Naša kadrovsko-socialna služba je organizirala v sodelovanju z ljubljansko tekstilno šolo in naravoslovno srednjo šolo v Idriji oddelek, za katerega se je prijavilo 20 delavk. Številka je bila obetavna, pa tudi glede na stroške »primerna«. Šolnina je za 1. letnik 1.494.794 din, za 2. letnik 1.089.500 din in za 3. letnik 958.760 din. Skupno torej 3.543.054 din.

Sicer so to številke, izračunane na samem začetku šolanja, zato je pričakovati dokajšnje spremembe, gre torej pa za podatek o izhodiščnih stroških šolanja.

Šola ni lahka. Predmetnik zajema za 1. letni 686 ur, za 2. letnik 500 ur in za 3. letnik 775 ur. Znot-

raj tega je treba upoštevati, da določene praktične predmete ne gre »napihovati«, sicer pa je pouk precej prilagojen odraslim. Posamezni predmeti so zastavljeni tako, da zajemajo učno snov za vse tri letnike. Profesorji znanje sproti preverjajo in na tej osnovi je oblikovana končna ocena letnika. Do sedaj so zaključili predmet OTP, ki je slušateljicam povzročil kar precej težav. Tudi zgodovina gre proti koncu, v tem sklopu predavanj pa poslušajo še biologijo in kemijo.

Vendar pa je začetno navdušenje ob ponovnem snidenju z učenjem, ki je za nekatere delavke pomenilo razliko kar dvajsetih let, uplahnilo. Nihče si sicer ni predstavljal, da bo šolanje steklo mimograde, toda očitno so bili naporji za nekatere prehudi. Nekaj deklet, ki se je vpisalo v šolo, pa je v tem času zamenjalo delovno organizacijo odstopilo iz šolanja. To so vzroki, da je po nekaj mesecih število slušateljic skoraj razpolovljeno. Ob koncu šolskega leta jih je bilo 11, kar je glede na strošek enega letnika premalo. Škoda bi bilo zamuditi idealno priložnost za pridobitev zahtevane izobrazbe, ki je ponujena v opisani obliki šolanja. Zato v Zali pričakujejo, da bodo za šolanje navdušili nove mlade delavke, ki se bodo zaposlile v septembru. Pri tem mislijo na tri dekleta, ki so končala osemletko in se že v Zali priučiti, dobe pa tudi štipendistke s končano 7. stopnjo šolanja.

3. ali 4. stopnjo izobrazbe ni lahko doseči. Če se šolamo ob delu, to zahteva še toliko večje napore. Vendar v šolo pridemo po

znanje in temu morajo biti prilagojeni tudi naporji in vztrajnost. V Zali pričakujejo, da bo z jesenskimi začetkom predavanje vse lažje (začeli bodo oktobra).

Morda je bil premik začetka šolanja na pomladni čas neustrezen, toda do takrat je kadrovska služba uspela uskladiti zahteve tekstilne šole v Ljubljani in izvajalca, naravoslovne šole v Idriji. Pri naporih za oddelek je viden delež diplomirane psihologinje, ki je v Idriji zadolžena za organizacijo šolanja za odrasle, Nada Petrič. Ona je tudi opozorila na nivo znanja, ki ga zahteva idrijska šola — gotovo tudi tekstilna — in od katerega ne bodo odstopali.

Torej tiste delavke, ki vztrajajo, vedo, da jih čakajo lahki časi, toda pridobivanje znanja pomeni tudi določene užitke in daje veliko zadoščenje, ki prekrije vse napore. Upamo, da se jim bo še katera priključila.

bomo omejili kajenje?

V Sloveniji je bilo že več razmišljanj o zakonski prepovedi kajenja na sestankih oziroma v prostorih, kjer je več ljudi skupaj. Zdravstvene analize trdijo, da je nekadilec, ki je v prostoru s kadilci, bolj prizadet, kot če bi sam kadil.

V smislu teh prizadevanj je bila tudi na seji našega poslovnega odbora dana pobuda, da bi up-

oštevali kvarne vplive kajenja in jih prihranili vsaj nekadilcem, če se že sami ne moremo odpovedati tej nezdravi razvadi. Bo torej naš delavski svet potrdil to pobudo in tako zavaroval nekadilce pred našiljem kadilcev? Ker gre pri nas pretežno za žensko delovno silo, bi bila taka odločitev še toliko bolj vmesna.

nekaj utrinkov z izleta upokojen- cev delte

Rojen sem 1913. leta, teče mi trinajst let pokojninske dobe in ta nesrečna številka se je srečno končala v nepozabnem izletu upokojencev na relaciji Ptuj—Sromlje, na prelepem gričku Dolenjske.

Vožnja z avtobusom je bila pestra in zanimiva. Asfalt, makadam, vzpetine in doline, kar me je spominjalo na razburkano mladost. V klepetu z nekdanjim sodelavcem, ki je bil humoristično obarvan, je čas hitro minil.

Lep spomin, ki nikoli ne ugasne, bom obdržal na prijetno kramljanje s tov. Nenadičevo, ki mi je z elegantno kretnjo, pristno toplino in prisrčnostjo pred odhodom dejala: »To kavico bom pa vam odstopila.« Dodal bi še, da je na nasprotni strani jedilne mize sedela ostarela upokojenka, že močno v letih. Ni mogla večerjati, rekla je, da ni lačna. Prav ista tovarišica ji je pomagala iz zadrege in rekla: »Mamica, če ne morete jesti, zavijte meso, pa ga boste doma pojedli.« Ta prirojeni čut in lep odnos do ostarele upokojenke je vsekakor pohvale vreden in najsluži kot primer vsem tistim, ki starostna leta pojmujejo kot odpadni material.

Vsa pohvala gre osebju na Sromljah za dobro hrano in lepo postrežbo, saj smo bili vsi zelo zadovoljni.

Za dobro razpoloženje je poskrbel tudi harmonikar. V veselem ritmu poskočne polke sva se zavrtela z aktivno delavko Jožico Zdravc. Skupaj sva obujala spomin na kar osem let skupnega dela v tehničnem oddelku.

Ob zaključku nam je direktorica Delte, Marica Krničar, zaželela še naprej dobro počutje in srečno vrnitev na svoje domove, za kar se ji upokojenci lepo zahvaljujemo.

Še enkrat pristrčna hvala organizatorju izleta!

MAKS BRAČIČ

Prisrčno srečanje z mamico po 14 lepih dneh pa Debelem Rtiču. Letos je Labod organiziral kolonijo za otroke naših delavk skupaj z Rdečim križem. V Labodovi skupini je bilo 24 otrok, za katere sta skrbeli dve tovarišici, Brigita in Irena. Osem otrok je v koloniji v celoti splavalo, za pet pa lahko rečemo, da so polplavalci, kar pomeni, da v skupini ni bilo na koncu kolonije nikogar več, ki ne bi znal plavati. To je pa že lep rezultat. Otrokom bo ostal v lepem spominu tudi izlet z ladjo, številne igre, srečanja in seveda ljubeznivi in skrbni tovarišici.

pridobitve v zali

Med dopustom so v Zali obnovili parno inštalacijo in jo prilagodili kasnejši investiciji, ki bo zajela predvsem likalnico. Cevi za paro so speljali skozi kletne prostore in tako ni izžarevanja vročine v vsej proizvodni hali. Tudi likalnice za medfazno likanje so premaknili v spodnji del hale k likalnici in s tem dosegli, da v sprednjem delu hale, v šivalnici torej, ni vročine od pare. Z novo parno napeljavo so pridobili tudi na prostoru, saj so sedaj delovne površine na vsaki strani za 10 cm ožje, s tem pa so širše transportne poti. To je sicer primerno za predelavo lažjih materialov, za težje pa je ožja delovna površina že skoraj utensnena. Za prihodnje leto upajo, da bodo končno le izpeljali gradnjo prizidka za likalnico, ki je v Zali zares problematična.

Povejmo tudi, da so med dopusti v Zali obnovili parni kotel. Zamenjali so 16 let star gorilnik. Ta zamenjava je narekovala tudi čiščenje cisterne. Ker ni bilo moč pravočasno dobiti izvajalca za to delo (stalo bi milijon dinarjev), so se čiščenja lotili kar Zalini fantje: vodja vzdrževanja, kurjač in vodja proizvodnje. Za naporno delo jim gre vsa pohvala!

svetlejši tip-top

Proizvodna hala v Tip-topu že dolgo vrsto let ni bila prebeljena. Letos, ko so izpeljali še drugo polovico zamenjave oken (na polovici stavbe so okna zamenjali lani), so se odločili tudi za beljenje sten. Ti dve spremembi že na prvi pogled pomenita za proizvodnjo veliko pridobitev. Nova okna dajejo z večjo stekleno površino tudi več svetlobe, stene pa z občutno belino tudi prispevajo k svetlejšemu delovnemu prostoru. Dodajmo še, da so pred meseci obnovili tudi razsvetljavo, tako da je Tip-top z vsemi navedenimi spremembami občutno svetlejši. S tem bodo porabili tudi nekaj manj energije za osvetljevanje, kar pomeni določen prihranek.

Kava in holesterol

Kava je morda najbolj razširjena vrsta hrane brez vsake hranilne vrednosti. Še vedno jo nekateri krivijo za povišanje holesterola v krvi, to pa je dokazan dejavnik tveganja pri infarktu.

Leta 1983 so tako poročali o raziskavi 15.000 ljudi obeh spolov, ki je pokazala, da je pri ljudeh, ki popijejo devet ali več skodelic te dišeče tekočine na dan, holesterola v krvi več. Seveda še vedno ostaja vprašljivo, ali je za to kriva sama kava, kak njen dodatek ali pa poseben življenjski slog nekaterih ljudi, ki (poleg drugega) pijejo tudi mnogo kave.

Kasnejša raziskava na prostovoljcih, ki so v poskusne namene pričeli piti po šest skode-

lic kave na dan, je pokazala, da je kriva kava. Podobna dognanja je prinesla tudi zadnja raziskava norveške Skupine za raziskave srca, ki je napravila »interventno obliko« poskusa, kot so temu rekli. Moški iz prve skupine so pitje kave povsem opustili, tisti iz druge skupine so z njim prekinili za pet tednov, tretji pa so jo pili naprej. Ker so upravičeno sumili, da je kuhana kava bolj škodljiva kot filtrirana, so prostovoljce razdelili tudi glede na način, kako so jim pripravljali to poživilo.

Tudi ta poskus je pokazal, da kuhana kava povečuje količino holesterola v krvi. Ker pa je do sedaj znanih tudi že nekaj raziskav, ki takšne zveze niso mogle dokazati, so raziskovalci zelo previdno sklenili: človek, ki ima v svoji krvi preveč holesterola, naj se kave najraje izogiba.

parfum

»Parfum« piše Colette, »nedoumljiv čar, vladajoč nad živaljo in človekom, razkošje, ki se mu noče nihče odpovedati, spona, temni in brezdanji izvor vsemogočne ljubezni...«

S temi zvanečimi besedami je francoska pisateljica opisala čas, ki obdaja to skrivnostno tekočino. Toda Colette govori le o moči in privlačnosti parfuma, ne govori pa o mnogih tisočih cveticah ki žrtvujejo cvetne liste, ne govori o

živalih, ki dajejo življenje za ta prijetih duh, in ne o trudu in delu, ki ga vložijo človek za dokončno obliko parfuma. Na to ne pomislimo niti mi, niti za hip, kadar stoji pred nami skromnejša ali dragocnejša steklenička z lesketajočo se in zapeljivo vsebino. Pozabljamo na dolgo, težavno potovanje parfuma od nastanka do prodajnega pulta.

Njegov roman se začne na daljnih cvetnih nasadih v Ameriki, nedostopnih koticah Tibeta, azijskem gorovju, skrivnostnih ploščadih na Kitajskem. Iz vseh strani sveta so surovine in vonji, potrebni za njegov nastanek. Veliki cvetni nasadi, ki preživljajo tisoče in tisoče ljudi, so inspirirali mnoge pesnike: aleje pomaranč, grmiči jasmina, njive sivke, razsežne grede, polne vrtnic; in vendar niso nič drugega kot surovina, predvidena za najbolj izumetničeno torturo...

Pol grama na stol

Komaj se roža razcvete, že jo oropajo nežnih cvetnih listov in jih s kemičnimi procesi popolnoma razkrojijo. V rokah kemikov postanejo olja in esence, osnove za parfume. Vsako leto pogoltnejo laboratoriji neštete tone najnežnejših cvetnih listov.

šopek modrosti

Krepnost pogosto ni nič drugega kakor vljudnost duše. Previdnost in zaupanje sta dobri stvari, toda tudi z njima je treba biti previden in zaupljiv.

Kjer je sodišče, tam so tudi krivice.

Imeti rad človeštvo je nujen pogoj za vsako plemenito srce.

novice iz sveta

Amerika močno povečuje uvoz tekstila in konfekcije

Washington — Najnovejši podatki ameriškega ministrstva za trgovino kažejo, da je v letošnjem prvem polletju ameriški uvoz tekstila povečan za 22 odst. kar v vrednosti pomeni 17 odst. več oziroma znaša 11,4 milijarde dolarjev. Ti podatki pomenijo v strokovnih krogih tudi jasen dokaz, da Reaganova administracija ni uspela zaustaviti poplave uvoženih izdelkov.

Uvoz tekstila v državah EGS

Genova — Podatki dežel, iz katerih uvažajo države EGS, kažejo, da je med njimi kar 28 dežel v razvoju. Pregled uvoza vseh držav, s katerimi dela EGS na področju uvoza tekstila in konfekcije, pa kažejo v primerjavi z letoma 1984 in 85 naslednjo sliko:

	1985	1984
Argentina	9.238	3.703
Bangladeš	1.634	1.772
Bolgarija	7.240	6.075
Brazilijska	83.069	68.619
Kitajska	107.066	96.118
Kolumbija	4.211	4.828
Južna Koreja	72.581	69.330
Egipt	31.046	32.792
Gvatemala	55	128
Haiti	186	520
Hongkong	106.175	117.174
Madžarska	16.150	20.053
Indija	58.465	68.887
Indonezija	14.967	12.052
Makao	17.466	18.693
Malezija	10.264	11.244
Mehika	4.041	7.046
Pakistan	53.687	39.398
Peru	10.450	11.021
Filipini	8.188	7.859
Poljska	17.092	15.261
Romunija	36.620	37.084
Singapur	3.854	5.590
Šri Lanka	5.705	5.008
Čehoslovaška	39.034	36.738
Tajland	35.158	27.458
Urugvaj	7.079	7.967
Jugoslavija	71.559	64.436
Skupno	834.278	796.655

Zahvala

ob prerani boleči izgubi hčerke

Stanke Kotar

iz Kostanjevice se iskreno zahvalujemo IO OOS Labod, tozdr Libna Krško, upokojenecem Laboda, sosedom, še zlasti Blažekovičevim in Koljančičevim, ki ste mi pomagali v težkih trenutkih in jo spremili na njeni zadnji poti. Enaka hvala tudi župniku za opravljen obred.

Žaluoja mama

Krojno risanje na koncu 4. letnika je bila ena zadnjih nalog pred matura. Tako resno, kot so se lotili tega izpita, so slušatelji delali prav pri vseh predmetih in zato je bil ves strah pred matura odveč.

Po končani maturi je bila še zadnja seja izpitne komisije. Razred je tudi »zrelostni izpit« opravil 100-odstotno. Na to se pa že lahko pije!

Po uradnem delu ob podelitvi diplom še skupen posnetek slušateljev, predavateljev in predstavnikov obeh delovnih organizacij, Novoteksa in Laboda.

Zadnje dni v avgustu so opravljali matura delavci Laboda in Novoteksa, ki so se pred dobrima dvema letoma odločili za šolanje ob delu. Šolanje je organizirala kadrovska služba, izvajalec pa je bila mariborska srednja tekstilna šola. Ker je imela večina slušateljev pred tem narejeno dvo-ali triletno šolo, so najprej opravili diferencialne izpite, četrti letnik pa je potekal redno. Šolanje ni bilo lahko, saj je zajemalo številne strokovne predmete in predmete, kot so matematika, samoupravljanje, tuj jezik in slovenščina, predmeti torej, ki so precej razširili obzorje slušateljem.

Težko je opisati vse napore, ki pa so bili poplačani z uspešno opravljeno matura. Šele potem ko so slušatelji že prejeli diplome, ko je bil uradni del že zaključen, so odprli srca in izpričali vse hudo in tudi vse lepo, kar je spremljalo njihovo šolanje. Veliko vsega je bilo, za spomin pa bodo ostali seveda le lepi trenutki, in tudi teh ni bilo malo. Združevali jih bodo še dolgo, čeprav je bil razred v Novem mestu zelo heterogen — najmlajša slušateljica je bila stara 19 let, najstarejši pa 41.

Kot rečeno, pa je bilo šolanje vzporedno z Novim mestom, kjer so bili vključeni slušatelji iz Libne, teh je bilo 6, po trije iz Temenice in Ločne ter eden iz Commerca in pa sedem Novoteksovih, tudi v Mariboru. Tu je bilo organizirano

(Nadaljevanje na 8. strani)

izobraževanje za slušatelje iz Delte, ki jih je bilo 14. V času, ko pripravljamo sestavek za objavo, je sicer tudi v Mariboru matura že za njimi, zaključna slovesnost pa bo v prihodnjih dneh. Gotovo bo tako slovesna in tako vesela, kot je bila v Novem mestu. Le-te so se udeležili predstavniki šole, predavatelji, predstavniki obeh delovnih organizacij in vsi slušatelji.

Šola študenti:
Zahvaljujemo se vsem za vsi trud in organizacijo
ki nam je omogočila, da smo uspešno
prešli hodišletno izobrazbo in KSS, ki
so nas pripravili na organizacijo in izvedbo programa.

Šola študenti
Šola študenti

Za našo delovno organizacijo in za Novoteks pomeni ta oblika šolanja dobrodošel način za pridobivanje kadrov. Koliko nam pomenijo, pa sta izpričala tudi generalni direktor Laboda Milan Bratož in direktor Novoteksa Pavlin, ki sta se tudi udeležila zaključne slovesnosti v Novem mestu. Izrekla sta pohvalo slušateljem in predavateljem ter se, tako kot tudi slušatelji sami in predstavniki šole, zahvalili za velik in uspešen delež kadrovske-socialne službe, Dragici Nenadič ter Tatjani Maresič za uspešno organizacijo izobraževanja.

Znanje na s šolo dobljeni osnovi bo nujno dograjevati, se še izpopolnjevati, stalno pridajati novih in novih znanj, in to na prav vseh področjih. Saj gre za znanja, ki se jih nikoli do konca ne naučimo.

Šolanje je bilo zelo dobro organizirano, kar so poudarili prav vsi slušatelji, predstavniki šole in predavatelji. Torej matura je za nami. V Delti so pridobili kar 14 konfekcijskih tehnikov, Temenica 3, Ločna 3, Commerce enega in Libna šest.

Povejmo še, da je bila povprečna ocena na maturi v Novem mestu 3,6. Ocena, ki pove, da snov ni bila lahka in da so se vsi slušatelji dobro pripravili. Prepričani smo, da bodo naši novi konfekcijski tehniki tudi v bodoče uspešno združevali teoretična in praktična znanja in da se z zaključnim šolanjem ne bodo nehali učiti!

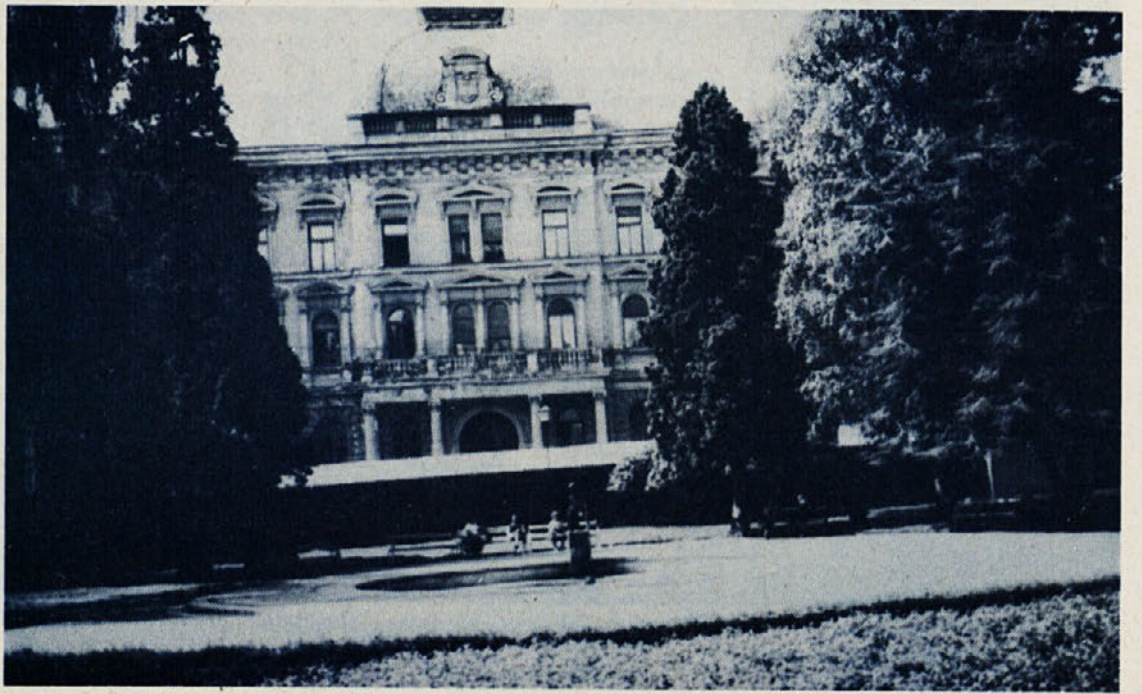
Ob zaključku šolanja za program tekstilnega tehnika (šolanje ob delu) se delavkam KSS zahvaljujemo za trud, ki ste ga vložile v organizacijo in izvedbo tega programa. S tem je bilo trem našim delavcem in delavkam omogočeno, da so pridobili več splošnega in strokovnega znanja, tozdu pa, da je pridobil prvi strokovni kader s srednjo izobrazbo.
Upamo, da bomo skupaj nadaljevali s takšnimi prizadevanji. Hvala.
DIREKTOR:
ŠTEFAN NEMEC

Maturantje z direktorico svojega tozda, Krničarjevo.

Na izpitu tehnologije (levo) in organizacije ter ekonomike dela (desno). Prisotni sta bili tudi predstavnici Laboda, Krničarjeva in Nenadičeva.

Tekstilna šola v Mariboru domuje v eni najlepših stavb tega mesta.